

Gönderim Tarihi: 11.03.2016 Kabul Tarihi: 04.04.2016

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİNE İLİŞKİN TUTUMLARI

Meryem AYDIN*
Ebru ÖZEN BEKAR**
Şerife YILMAZ GÖREN***
Mehmet Ali SUNGUR****

ATTITUDES OF NURSING STUDENTS REGARDING TO GENDER ROLES

Öz

Toplumsal cinsiyet rolleri; geleneksel olarak kadınlarla ve erkeklerle ilişkili olduğu kabul edilen rolleri ifade etmekte ve toplumda kültürel olarak kadına ve erkeğe uygun görülen kişilik özellikleri ve davranışları içermektedir. Toplumsal cinsiyet rolleri, toplumsal cinsiyet algısına paralel olarak toplumun tüm değerlerinden etkilenmektedir. Geleneksel-ataerkil bakış açıları toplumda kadınların statüsünü olumsuz yönde etkilemekte ve kadınların toplum içerisinde istenilen statüye ulaşmasını engelleyerek erkeklerin gerisinde kalmasına neden olmaktadır. Çoğunluğunu kadınların oluşturduğu ve insanlara yaşamlarının bir döneminde etkisi olan hemşirelik mesleğinin toplumsal cinsiyet rollerine bakışı önemlidir. Bu araştırma, bir sağlık yüksekokulunda öğrenim gören hemşirelik öğrencilerinin lisans eğitimi sürecinde toplumsal cinsiyet konusundaki tutumları ile bununla ilişkili olabilecek faktörleri belirlemek amacıyla yapılmıştır. Çalışma, tanımlayıcı tipte bir araştırmadır. Araştırmanın evrenini bir sağlık yüksekokulunda öğrenim gören, araştırmanın yapıldığı dönem olan 01 Eylül-01 Aralık 2015 tarihleri arasında okula devam eden ve araştırmaya katılmayı kabul eden 217 öğrenci oluşturmuştur. Veri toplama aracı olarak, öğrencilerin sosyo-demografik özellikleri ve araştırma kullanımında etkili olabileceği düşünülen faktörleri belirlemek amacıyla hazırlanan, 12 sorudan oluşan “Tanıtıcı Bilgi Formu” ile “Toplumsal Cinsiyet Rollerine Tutum Ölçeği” ölçeği kullanılmıştır.

* Arş. Gör., Düzce Üniversitesi, Sağlık Yüksekokulu, e-posta: meryemaydin@duzce.edu.tr

** Öğr. Gör., Düzce Üniversitesi, Sağlık Yüksekokulu, e-posta: ebruozen@duzce.edu.tr

*** Öğr. Gör., Düzce Üniversitesi, Sağlık Yüksekokulu, e-posta: serifeyilmazgoren@duzce.edu.tr

**** Yrd. Doç. Dr., Düzce Üniversitesi, Tıp Fakültesi, e-posta: malisungur@yahoo.com

Çalışmadaki tüm verilerin tanımlayıcı istatistikleri hesaplanmıştır. Öğrencilerin toplumsal cinsiyet rolleri ölçeğinden aldıkları toplam puan ortalaması $104,76 \pm 12,67$ olup öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının eşitlikçi yönde olduğu ve hemşirelik eğitiminin eşitlikçi tutuma olumlu etkisinin olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Toplumsal cinsiyet, Toplumsal Cinsiyet Roller, Hemşirelik Öğrencileri

Abstract

Gender roles which define accepted roles associated with women and men, include behaviours and personality characteristics considered for women and men. Gender roles are effected from all society's values in parallel to gender perception. Conventional perspective adversely affects the status of women in society and it causes woman behind the man by preventing them to reach the desired status of women in society. The nursing (mostly women and they have an effect on people's period of life) profession's perspective on gender roles is important. The aim of this study was to obtain attitudes about gender and determination of factors related with this topic for nursing students who studies in health high school during educational period. This study is a descriptive research. This study was conducted on 217 students who continue to school during 01 September-01 December 2015 and agree to participate in this research. "Information Form" and "Gender Roles Attitudes" were utilized as data collection tools. All data's descriptive statistics were calculated in this study. Results showed that, 80.6 and 19.4% of students showed equitable and conventional attitudes, respectively. Consequently, nursing edcation positively effected equitable attitudes.

Keywords: Gender, Gender Role, Nursing Students.

1. Giriş

Biyolojik bir kavram olan 'Cinsiyet' (Sex) kişinin kadın ya da erkek olarak gösterdiği genetik, biyolojik, fizyolojik özellikleri ve farklılıkları ortaya koyar (Öngen ve Aytaç, 2013: 2). Anatomik ve hormonal değişimlere göre birey cinsiyetlerden birine ait olur. Kadın ve erkeği tanımlamada önemli olan diğer bir faktör de kadın ve erkeğin yaşanan kültüre göre tanımlanmasıdır. Bu tanımlama toplumsal cinsiyet kavramını oluşturur (Akın ve Demirel 2003: 1). Toplumsal Cinsiyet (Gender) kavramı; kadın ve erkeğin toplum içindeki statüsünü, bunlara uygun rollerini, görev ve sorumluluklarını, konumunu, toplumun bireyi nasıl algıladığını ve beklentilerini kapsar (Vefikuluçay vd. 2007: 27;T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, 2008:15). Toplumsal

cinsiyet Giddens'a göre toplumsal olarak kurulmuş erilik ve dişilik kavramlarıyla bağlantılıdır ve bireyin biyolojik cinsiyetinin doğrudan bir sonucu olmak zorunda değildir (Giddens 2008: 505). Bugünlerde dünyada, özellikle birçok batı ülkesinde toplumsal cinsiyet konusunda hararetli tartışmalarının süregeldiğini görmekteyiz (Kurt 2016: 338). Çünkü toplumsal cinsiyet olgusu nedeniyle dünyanın hiçbir yerinde kadın ve erkek cinsiyeti arasında toplumsal sorumluluklar, gelir dağılımında adalet, fırsatların dağılımı, hizmete ulaşım ve kaynakların kullanımında eşitlik sağlanamamıştır (Pınar vd. 2008: 48).

Toplumsal cinsiyet rolleri, toplumsal cinsiyet kavramının içinde barındırdığı kavramlardan biridir. Toplumsal cinsiyet rolleri; geleneksel olarak kadınlarla ve erkeklerle ilişkili olduğu kabul edilen rolleri ifade etmekte ve toplumda kültürel olarak kadına ve erkeğe uygun görülen kişilik özellikleri ve davranışları içermektedir (Dökmen 2010: 31). Toplumsal cinsiyet rolleri, toplumsal cinsiyet algısına paralel olarak toplumun tüm değerlerinden etkilenmektedir. Toplum tarafından kadın ve erkeğe biçilen roller, oluşturulan kalıplar mevcuttur. Ülkemizde kadın ve erkek geleneksel olarak daha doğmadan farklı sosyal kalıplara konulmaktadır (Balkır 2012: 71). Doğum öncesi kız bebeklerin eşyaları için pembe erkek bebeklerin eşyaları için mavi rengin tercih edilmesiyle başlayan süreç kadınların ve erkeklerin yapabileceği işler, evlilikte eşler arasındaki rol dağılımı gibi farklı konularda da ayrımların toplumsal cinsiyetçi yaklaşımın bir sonucu olarak karşımıza çıktığını görmekteyiz. Bu çerçevede erkek cinsiyeti ile kadın cinsiyeti arasında toplumsal yaşama katılma düzeyi açısından farklılık oluşmaktadır. Kadın cinsiyeti daha çok ev gibi özel alanda kalırken, erkek cinsiyetinin ise ev dışı her türlü kamusal alanda kendini ifade ettiği görülmektedir. Çalışma yaşamından siyasete, sivil toplum örgütlenmesinden eğitime kadar her türlü kamusal alanda iki cins temelindeki bu görünüm toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin bir yansımasıdır (Balkır 2012: 71; Türmen 2003: 4).

Toplumun kadın ve erkekten farklı beklentileri ve bununla ilgili inançları, bireyleri cinsiyetlerine uygun davranışlar geliştirilmeye yöneltilir. Toplumun kadın ve erkeğe biçtiği “toplumsal cinsiyet rolü” pek çok mekanizma aracılığıyla her iki biyolojik cinsiyetin de sağlığını olumsuz etkilemekte ve kimi zaman her iki cinsiyet için de bazı sağlık risklerini beraberinde getirmektedir. Erkeğin evin geçiminden sorumlu tutulması, karar verici olarak nitelendirilmesi, her daim güçlü olmak zorunda hissettirilmesi gibi durumlar erkeklerde kronik stres, kardiyovasküler sistem hastalıkları, depresyon, intihar eğilimi gibi tehditler oluştururken; toplumun kadınlarda oluşturduğu anne olma, doğurgan olma, çok çocuk

doğurma, erkek çocuk dünyaya getirme gibi baskılar ise kadınlarda istenmeyen düşükler, istenmeyen gebelikler, kadın üreme sistemi sorunları, depresyon gibi tehditler oluşturmaktadır (Akın ve Demirel 2003: 74).

Toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin geleneksel bakış açıları toplumda kadınların statüsünü olumsuz yönde etkilemekte ve kadınların toplum içerisinde istenilen statüye ulaşmasını engelleyerek erkeklerin gerisinde kalmasına neden olmaktadır. Dünyada refah ve gelişmenin sağlanabilmesi için kadının toplumsal statüsünün artırılması, sosyal yaşamın her alanına kadınların erkeklerle eşit bir biçimde katılımının sağlanması gerekmektedir.

Eğitim seviyesinin yükselmesi, bireylerin toplumsal cinsiyet rollerine çağdaş bir bakış açısı kazandırmaktadır. Kadın ve erkek arasında sosyal yaşamda eşitliğin sağlanması ve kadının toplumsal statüsünün yükseltilmesi için toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin toplumun bilinçlendirilmesi ve bu konuda farkındalık yaratılması son derece önemlidir. Bu nedenle öncelikle toplumun toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin görüşlerinin belirlenmesi gerekmektedir. Çoğunluğu geleneksel bir yapıya sahip olan toplumumuzda kadına ve erkeğe yüklenen rollerin, üniversite öğrencileri açısından nasıl bir anlam taşıdığına araştırılması son derece önemlidir (Vefikuluçay vd. 2009: 778). Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin görüşlerinin belirlenmesi, gelecek neslin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin görüşlerini eşitlikçi bir biçimde şekillendirmek açısından oldukça önemlidir.

Hemşireler ve sağlık çalışanları toplumla ve bireylerle sürekli etkileşim halindedir. Yaşam biçimleri ve bireye yaklaşımlarıyla toplumda iyi birer rol modeli olup, iyi örnekler temsil edebilirler. Cinsiyeti nedeniyle kadının yaşadığı sağlık sorunlarının azaltılmasında ve önlenmesinde sağlık ekibi içerisinde yer alan hemşirelerin önemli rolü bulunmaktadır. Hemşireler kadınlara yaşamları boyunca farklı şekillerde sağlık hizmeti sunmaktadırlar. Yapılan çalışmalar kadınların ve erkeklerin toplumsal cinsiyet rolü gelişimde anne babayı rol model aldığını göstermektedir. Bu nedenle anne-babanın bilinçlendirilmesi önem arz etmekte ve özellikle bireylere toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin eşitlikçi bakış açısını kazandırma konusunda hemşirelere önemli görevler düşmektedir. Bu hemşireliğin temel amaçlarından olay bireyin, ailenin ve toplumun sağlıkla ilgili ihtiyaç duyduğu konularda eğitim ve danışmanlık hizmetinin bir gereğidir. Ayrıca hemşirelerin kendilerinin de toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin eşitlikçi bakış açısına sahip olmaları, hem hemşirelerin

hizmet verdiği bireylerin eşitlikçi bakış açısına sahip olmalarına hem de güçlenmesi yönünden yol gösterici olacaktır (Atış 2010: 30).

Araştırma, Düzce Üniversitesi'nde lisans öğrenimine devam eden hemşirelik öğrencilerinin çalışma yaşamı, toplumsal yaşam, evlilik ve aile yaşamına ilişkin toplumsal cinsiyet rolleri hakkındaki görüşlerini belirleyerek, üniversite eğitim yaşantısına konuyla ilişkili öneriler geliştirmek amacıyla yapılmıştır.

2. Araştırmanın Metodolojisi

2.1. Araştırmanın Tipi

Araştırma tanımlayıcı tipte tasarlanmıştır.

2.2. Araştırmanın Yeri ve Zamanı

Araştırma Batı Karadeniz Bölge'sinde bir ilimizde bulunan sağlık yüksekokulunda gerçekleştirilmiştir. Veriler bu yüksekokulun hemşirelik bölümü öğrencilerinden Eylül-Aralık 2015 tarihleri arasında toplanmıştır.

2.3. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Bu çalışmanın evrenini sağlık yüksekokulu hemşirelik bölümünde lisans eğitimine devam eden toplam 514 öğrenci oluşturmaktadır. Veriler araştırmaya katılmayı kabul eden 217 öğrenciden elde edilmiş ve evrenin %42,2'ine ulaşılmıştır. Veri toplama sürecinde öğrenciler sınıf/çalışma ortamı/ortak yaşam alanlarında tamamen tesadüfi olarak ziyaret edilmiş ve çalışmaya katılmayı kabul eden öğrenciler çalışmaya dahil edilmiştir.

2.4. Veri Toplama Formu

Veri toplama formu iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde öğrencilerin sosyo-demografik özellikleriyle ilgili dokuz soru, ikinci bölümde ise "Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği" yer almaktadır. Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği, üniversite öğrenimi gören öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarını belirlemek amacıyla 2008 yılında Zeyneloğlu tarafından geliştirilmiştir. Toplam 38 maddeden oluşan Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği 0-5 arası puanlanmaktadır. Ölçek eşitlikçi cinsiyet rolü, kadın cinsiyet rolü, evlilikte cinsiyet rolü, geleneksel cinsiyet rolü ve erkek cinsiyet rolü olmak üzere beş alt

boyuttan oluşmaktadır. Ölçekten alınan en yüksek değer öğrencinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin eşitlikçi tutuma sahip olduğunu, en düşük değer ise öğrencinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin geleneksel tutuma sahip olduğunu göstermektedir. Ölçeğin geliştirildiği orijinal çalışmada güvenilirlik katsayısı (Cronbach Alfa) 0,92 olup, bu çalışma için 0,914 olarak hesaplanmıştır.

2.5. Verilerin Toplanması

Veriler toplanmadan önce araştırmacılar tarafından çalışmanın amacı öğrencilere açıklanmış daha sonra öğrencilerden sınıfta veri toplama araçlarını kendilerinin doldurmaları istenerek veriler toplanmıştır. Verilerin toplanması yaklaşık olarak 15-20 dakika sürmüştür. Çalışma, formları eksiksiz dolduran 217 öğrenci ile tamamlanmıştır.

2.6. Araştırmanın Etik Yönü

Araştırmanın yapılabilmesi için ilgili üniversitenin Sağlık Yüksekokulu Müdürlüğü'nden gerekli yazılı izinler alınmıştır. Araştırmacılar tarafından öğrencilere araştırmanın amacı açıklanmış, öğrencilerden gönüllü olarak formları doldurmaları istenmiştir. Öğrencilerden verilerin toplanması sırasında sözel onam alınmıştır. "Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği"ni araştırmada kullanabilmek için ölçeği geliştiren Zeyneloğlu'ndan, elektronik posta yolu ile gerekli izin alınmıştır.

2.7. İstatistik Analiz

Sürekli değişkenler ortalama±standart sapma, kategorik değişkenler frekans ve yüzde şeklinde özetlenmiştir. İki grup karşılaştırmaları Independent Samples t test ile yapılmıştır. Üç veya daha fazla grup karşılaştırmalarında One-Way ANOVA testi ve anlamlı farklılık gösteren alt grupların tespitinde ise Tukey HSD post hoc test istatistiği kullanılmıştır. İstatistiksel analizler SPSS v.22 paket programı ile yapılmış ve anlamlılık düzeyi 0.05 olarak dikkate alınmıştır.

3. Araştırmanın Bulguları

Araştırma bulguları bağımsız değişkenlere göre ele alınarak değerlendirilmiştir.

3.1. Öğrencilerin Sosyo-demografik Özellikleri

Çalışmaya katılan öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerine ait tanımlayıcı bulgular Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Öğrencilerin Sosyo-Demografik Özelliklerinin Analiz Sonuçları
(n=217)

Özellikler	n	%
Sınıf		
1.sınıf	47	21,7
2.sınıf	89	41,0
3 ve üzeri	81	37,3
Cinsiyet		
Erkek	31	14,3
Kadın	186	85,7
Kız kardeş		
Var	210	96,2
Yok	7	3,8
Yaşadığı Yer		
Büyükşehir	87	40,1
Şehir	56	25,8
İlçe	42	19,4
Kasaba / Köy	32	14,7
Anne-Baba Durumu	Evlilik	
Evli	208	95,9
Boşanmış/Ayrı yaşıyor	9	4,1
Baba Eğitim		
İlkokul	105	48,4
Ortaokul	44	20,3
Lise ve üzeri	68	31,3
Anne Eğitimi		
İlkokul	164	75,6
Ortaokul	27	12,4
Lise ve üzeri	26	12,0
Anne Çalışma Durumu		
Çalışıyor	53	24,4
Çalışmıyor	164	75,6
Aile Aylık geliri		
<1300	140	82,2
>=1300	77	17,8

Tablo 1 incelendiğinde; örnekleme yer alan 217 hemşirelik öğrencisinin yaş ortalamalarının $20,5 \pm 1,9$ olduğu (yaş aralığı=18 ile 35 arasında); %21,7'sinin (n=47) birinci sınıf, %41'inin (n=89) ikinci sınıf, üçüncü sınıf ve üzeri, %37,3'inin (n=81) dördüncü sınıf olduğu, %85,7'sinin (n=186) kadın ve %14,3'sinin (n=31) erkek olduğu görülmüştür. Öğrencilerin %40,1'i (n=87) büyükşehirlerde yaşamaktadır. Öğrencilerin aileler incelendiğinde; %95,6'nın (n=208) anne babaların halen evli olduğu, babaların %48'4'inin (n=105) ve annelerin % 75,6'sının (n=164) ilkokul mezunu olduğu, annelerin %71'inin (n=154) çalışmadığı görülmüştür. Aynı zamanda ailelerin aylık geliri incelendiğinde %82,2'sinin (n=140) aylık gelirinin 1300 TL'den daha düşük olduğu görülmüştür.

3.2. Hemşirelik Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutumları

Tablo 2. Hemşirelik Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği Sonuçları

Alt Boyutlar	Ort±SS*	Min-Max
Eşitlikçi Cinsiyet Rolü	34,76±6,42	8-40
Kadın Cinsiyet Rolü	24,00±3,48	12-34
Evlilikte Cinsiyet Rolü	14,31±3,85	8-35
Geleneksel Cinsiyet Rolü	19,40±5,75	8-36
Erkek Cinsiyet Rolü	12,29±4,29	6-26
Toplam	104,76±12,67	50-144

*Ortalama±Standart sapma

Tablo 2'de öğrencilerin "Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum" ölçeğinden aldıkları toplam ve alt boyut puanlarına ait tanımlayıcı istatistikler yer almaktadır. "Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum" ölçeğinden elde edilen toplam puan $104,76 \pm 12,67$ olup, öğrencilerin aldığı en düşük puan 50 ve en yüksek puan ise 144 olarak belirlenmiştir. Öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının eşitlikçi yönde olduğu görülmektedir.

3.3. Hemşirelik Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Tutumlarının Sınıf Değişkenine Göre Farklılığı

Tablo 3. Hemşirelik Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Tutumlarının Sınıf Değişkenine Göre Analiz Sonuçları

Alt Boyutlar	1 sınıf (n=47)	2 sınıf (n=89)	3+ sınıf (n=81)	P
Eşitlikçi Cinsiyet Rolü	31,68±8,36	35,11±5,86	36,15±5,04	<0,001
Kadın Cinsiyet Rolü	23,44±4,46	24,33±3,35	23,95±2,9	0,362
Evlilikte Cinsiyet Rolü	15,53±4,63	14,23±3,78	13,67±3,27	0,030
Geleneksel Cinsiyet Rolü	19,87±6,07	19,52±5,91	18,97±5,40	0,671
Erkek Cinsiyet Rolü	13,14±4,64	12,34±4,29	11,74±4,03	0,199
Toplam	103,68±17,04	105,56±12,54	104,49±9,57	0,695

Tablo 3 incelendiğinde; sadece eşitlikçi cinsiyet rolü ve evlilikte cinsiyet rollerinde sınıflar arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. Bu farklılık 1.sınıf öğrencilerinden kaynaklanmaktadır. Birinci sınıf öğrencileri hem 2.sınıf hem de 3+.sınıf ($p<0,001$) öğrencilerinden anlamlı şekilde düşük puan alırken, 2. ve 3. sınıf öğrencilerinin puanı benzer bulunmuştur. Diğer üç boyut ve ölçek toplam puanı incelendiğinde öğrencilerin tutumları ile sınıflar arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür.

3.4. Hemşirelik Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Tutumlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılığı

Tablo 4 incelendiğinde; genel olarak eşitlikçi cinsiyet rolü, evlilikte cinsiyet rolü,geleneksel cinsiyet rolü,erkek cinsiyet rolü alt boyutlarında ve toplam ölçek puanında kadın ve erkekler arasında anlamlı bir fark olduğu; ancak kadın cinsiyet rolünde kadın ve erkekler arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür.

Tablo 4. Hemşirelik Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutumlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Analiz Sonuçları

Alt Boyutlar	Erkek (n=31)	Kadın (n=186)	p
Eşitlikçi Cinsiyet Rolü	30,13±8,66	35,53±5,63	0,002
Kadın Cinsiyet Rolü	24,26±4,17	23,96±3,36	0,656
Evlilikte Cinsiyet Rolü	17,10±5,58	13,85±3,28	0,003
Geleneksel Cinsiyet Rolü	24,26±6,02	18,59±5,30	<0,001
Erkek Cinsiyet Rolü	14,58±5,53	11,91±3,94	0,014
Toplam	110,32±17,27	103,83±11,53	0,049

3.5. Hemşirelik Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutumlarının Kız Kardeş Değişkenine Göre Farklılığı

Tablo 5. Hemşirelik Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutumlarının Kız Kardeş Değişkenine Göre Analiz Sonuçları

Alt Boyutlar	Kız kardeş var (n=7)	Kız kardeş yok(n=210)	P
Eşitlikçi Cinsiyet Rolü	34,89±6,38	30,54±6,47	0,079
Kadın Cinsiyet Rolü	23,97±3,47	24,71±3,54	0,582
Evlilikte Cinsiyet Rolü	14,16±3,74	18,57±4,79	0,003
Geleneksel Cinsiyet Rolü	19,17±5,68	26,00±3,00	0,002
Erkek Cinsiyet Rolü	12,21±4,27	14,71±4,30	0,130
Ölçek puan	104,42±10,84	114,57±11,52	0,037

Tablo 5 incelendiğinde; öğrencilerin kız kardeşe sahip olmalarının evlilikte cinsiyet rolü ve geleneksel cinsiyet rolü ve toplam ölçek puanı üzerinde anlamlı bir fark oluşturduğu saptanmıştır ancak eşitlikçi cinsiyet rolü, kadın cinsiyet rolü ve erkek cinsiyet rolü üzerinde kız kardeş varlığının öğrencilerin tutumları arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür.

3.6. Hemşirelik Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Tutumlarının Baba Eğitim Seviyesi Değişkenine Göre Farklılığı

Tablo 6. Hemşirelik Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Tutumlarının Baba Eğitim Seviyesi Değişkenine Göre Analiz Sonuçları

Alt Boyutlar	İlkokul (n=105)	Ortaokul (n=44)	Lise ve üzeri(n=68)	P
Eşitlikçi Cinsiyet Rolü	36,34±4,18	34,31±7,05	32,58±8,04	0,001
Kadın Cinsiyet Rolü	24,36±3,40	24,11±3,59	23,36±3,47	0,180
Evlilikte Cinsiyet Rolü	14,18±3,53	13,79±4,12	14,83±4,12	0,338
Geleneksel Cinsiyet Rolü	19,60±5,61	18,90±5,50	19,39±6,15	0,801
Erkek Cinsiyet Rolü	12,06±4,33	11,75±3,91	13,00±4,42	0,242
Ölçek puan	106,55±11,84	102,88±13,89	103,19±12,89	0,128

Tablo 6 incelendiğinde; sadece eşitlikçi cinsiyet rolü ile baba eğitim seviyesi arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. Bu farklılık, sadece ilkokul ile lise grubu arasında ($p<0,001$) ortaya çıkmış olup, ilkokul ve ortaokul ($p=0,169$) ile ortaokul ve lise ($p=0,324$) gruplarının benzerlik gösterdiği saptanmıştır. Diğer dört boyut ve ölçek toplam puanı incelendiğinde; öğrencilerin toplumsal cinsiyet rolleri tutumları ile

babalarının eğitim seviyesi arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür.

3.7. Hemşirelik Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Tutumlarının Ailenin Aylık Geliri Değişkenine Göre Farklılığı

Tablo 7. Hemşirelik Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Tutumlarının Ailenin Aylık Geliri Değişkenine Göre Analiz Sonuçları

Alt Boyutlar	<1300(n=123)	>=1300(n=94)	P
Eşitlikçi Cinsiyet Rolü	34,63±6,60	34,91±6,18	0,750
Kadın Cinsiyet Rolü	24,29±3,74	23,61±3,07	0,146
Evlilikte Cinsiyet Rolü	14,90±4,39	13,53±2,81	0,006
Geleneksel Cinsiyet Rolü	19,74±6,03	18,93±5,34	0,303
Erkek Cinsiyet Rolü	12,68±4,55	11,78±3,88	0,128
Ölçek puan	106,26±14,03	102,78±10,37	0,037

Tablo 7 incelendiğinde; öğrencilerin ailelerinin aylık gelir miktarının evlilikte cinsiyet rolü ve ölçek puanı üzerinde anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır. Diğer alt boyutlarda ise ailelerinin aylık gelir miktarının öğrencilerin tutumları ile arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür.

Diğer bağımsız değişkenlere bakıldığında; hemşirelik öğrencilerinin toplumsal cinsiyet konusundaki tutumları ile yaşadıkları yerler ($p=0,115$), anne babanın evlilik durumu ($p=0,409$), anne eğitimi ($p=0,104$) ve anne çalışma durumları ($p=0,344$) arasında toplumsal cinsiyet rolleri tutum ölçeği toplam puanı bakımından fark olmadığı belirlenmiştir. Başka bir deyişle bu çalışmada, hemşirelik öğrencilerinin yaşadıkları yerler, anne babalarının evlilik durumları, annelerinin eğitimi ve annelerinin çalışma durumları ile toplumsal cinsiyet rolü tutumları arasında anlamlı ilişki bulunamamıştır.

4. TARTIŞMA

Çağlar boyunca kadın ve erkek cinsiyet arasında eşitsizlik süregelmiştir ve bu eşitsizliğin olumsuz sonuçları en çok kadınları etkilemiştir. Dünya nüfusunun yarısından fazlasını ve çalışan nüfusun üçte birini oluşturan kadınlar; dünya gelirinin onda birine, yeryüzü malvarlığının ise sadece yüzde birine sahiptirler. Bu eşitsizlik, toplumun her kesiminde kadın ve erkek arasındaki ilişkileri ve toplumsal cinsiyet rolleri kalıp yargılarını belirlemekte ve kadınların fırsatlardan eşit ölçüde yararlanmalarını engellemektedir (WHO 1998: 5-20; Akın 2003: 73; Vefikuluçay ve ark 2007: 32).

Araştırmada öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin görüşleri eşitlikçi cinsiyet rolü, kadın cinsiyet rolü, evlilikte cinsiyet rolü, geleneksel cinsiyet rolü, erkek cinsiyet rolü olmak üzere beş alt boyutta incelenmiştir. Ayrıca toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumların gelişiminde etkisi olan faktörlerle (cinsiyet, öğrenim gördüğü sınıf, anne-baba eğitim düzeyi, kardeş sahibi olma durumu sosyoekonomik düzey vb) toplumsal cinsiyet rolü tutumları arasındaki ilişki değerlendirilmiştir. Öğrencilerin toplumsal cinsiyet rolleri ölçeğinden aldıkları toplam puan ortalaması $104,76 \pm 12,67$ olup öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının eşitlikçi yönde olduğu ve hemşirelik eğitiminin eşitlikçi tutuma olumlu etkisinin olduğu görülmüştür.

“Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum” ölçeğinden elde edilen toplam puan $104,76 \pm 12,6$ olup, öğrencilerin aldığı en düşük puan 50 ve en yüksek puan ise 144 olarak belirlenmiştir.

Zeyneloğlu'nun 2008 yılında Ankara'da hemşirelik öğrencileriyle yaptığı çalışmada öğrencilerin TCRTÖ toplam puan ortalamasının 102,00, TCRTÖ'den aldıkları minimum puanın “71”, maksimum puanın ise, “137” olduğu saptanmıştır. Araştırmalarda da elde edilen bu sonuç, öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin eşitlikçi tutuma sahip olduklarını göstermektedir (Zeyneloğlu 2008: 52,81). Zeyneloğlu'nun çalışmasında da araştırma bulgularımıza benzer şekilde öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin eşitlikçi tutuma sahip olduklarını belirlenmiştir (Zeyneloğlu 2008: 81).

Ülkemizde uluslararası taahhütler doğrultusunda; Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü'nün kurulması, 1990'lı yıllardan sonra feminist hareketlerin yoğunlaşması, kadınla ilgili dernek ve kurumların sayısının artması, kadınların çalışma hayatına aktif olarak katılmaya başlaması gibi nedenler kadınların toplumsal cinsiyet rollerinin değişmesine neden olmaktadır. Toplumsal cinsiyet rollerinde meydana gelen bu değişimler ise, kadınların

toplumsal cinsiyete ilişkin geleneksel rollerden uzaklaşarak eşitlikçi rolleri benimsenmesinde etkili olmaktadır (Vefikuluçay ve ark. 2007: 33). Ülkemizdeki bu gelişmeler ve hemşirelik eğitiminin içeriğinde toplumsal cinsiyet eşitliği bakış açısının bulunması hemşirelik eğitimi alan kız öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin eşitlikçi tutuma sahip olmalarında etkili olabileceği düşünülmektedir.

Öğrencilerin eşitlikçi cinsiyet rolü ve evlilikte cinsiyet rollerinde, sınıflar arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. Bu farklılık 1.sınıf öğrencilerinden kaynaklanmaktadır. Birinci sınıf öğrencileri hem 2.sınıf hem de 3+.sınıf ($p<0,001$) öğrencilerinden anlamlı şekilde düşük puan alırken, 2. ve 3. sınıf öğrencilerinin puanı benzer bulunmuştur. Diğer üç boyut ve ölçek toplam puanı incelendiğinde öğrencilerin tutumları ile sınıflar arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür.

Araştırmaya katılan öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarının sınıf değişkenine göre analizine bakıldığında eşitlikçi cinsiyet rolü ve evlilikte cinsiyet rollerinde sınıflar arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. Bu farklılık 1.sınıf öğrencilerinden kaynaklanmaktadır. Birinci sınıf öğrencileri hem 2.sınıf ($p=0,007$) hem de 3+.sınıf ($p<0,001$) öğrencilerinden anlamlı şekilde düşük puan alırken, 2. ve 3. sınıf öğrencilerinin puanı benzer bulunmuştur ($p=0,525$). Diğer dört boyut ve ölçek toplam puanı incelendiğinde öğrencilerin tutumları ile sınıflar arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. Atış'ın 2010 yılında ebellek ve hemşirelik öğrencileriyle yaptığı çalışmada araştırma bulgularımıza benzer şekilde birinci sınıfta öğrenim gören öğrencilerin TCRTÖ puan ortalamasının (148.28), dördüncü sınıfta öğrenim gören öğrencilerden (157.14), daha düşük olduğu belirlenmiştir. Aynı çalışmada öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıfa göre TCRTÖ puan ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur ($p>0.05$) (Atış 2010: 56) Literatürde, ebeveynlerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumların biçimlenmesinde etkili olduğu, adölesanların ebeveynlerini rol modeli aldıkları ifade edilmektedir (McHale ve ark. 2003; 125-148).

Birinci sınıfta öğrenim gören öğrencilerin daha üst sınıflarda öğrenim gören öğrencilere göre puan ortalamalarının daha düşük olmasının, ebeveynlerinin öğrenim düzeylerinin düşük olması nedeniyle toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin düşük puan ortalamalarına sahip olmaları ve öğrencilerin bu tutumları ebeveynlerinden rol modeli olarak benimsemiş olmalarından kaynaklanabileceği düşünülmektedir. Birinci sınıfta ve daha üst sınıflarda öğrenim gören öğrenciler arasında ki bu puan ortalaması farkının, üniversite yaşantısından ve alınan hemşirelik eğitimden kaynaklandığı düşünülmektedir (Atış 2010: 56).

Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyetlerine göre toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarına bakıldığında, genel olarak eşitlikçi cinsiyet rolü, evlilikte cinsiyet rolü, geleneksel cinsiyet rolü, erkek cinsiyet rolü alt boyutlarında ve toplam ölçek puanında kadın ve erkekler arasında anlamlı bir fark olduğu; ancak kadın cinsiyet rolünde kadın ve erkekler arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. Çalışmada kızların eşitlikçi cinsiyet rolü puanları erkeklerden daha yüksektir. Seçkin ve Tural'ın 2011 yılında sınıf öğretmenliği lisans öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarını belirledikleri çalışmada; öğrencilerin toplumsal cinsiyet rolleri tutumları ve cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir ilişki bulunmuş ($p<0.05$) ve kız öğrencilerin toplumsal cinsiyet tutum rolleri daha olumlu bulunmuştur (Seçgin ve Tural 2011: 2456). Yılmaz ve arkadaşlarının Hacettepe Üniversitesi lisans öğrencileriyle yaptıkları çalışmada çalışma yaşamı ile ilgili önermelerde erkek öğrencilerin, kadının çalışma yaşamına katılımına ilişkin görüşlerinin cinsiyet ayrımcılığını destekler nitelikte olduğu dikkati çekmektedir (Vefikuluçay ve ark. 2009: 784). Vefikuluçay ve arkadaşlarının Kafkas Üniversitesi'nde lisans öğrenimi gören son sınıf öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin bakış açılarını belirledikleri çalışmaya göre, çalışma yaşamına ilişkin aynı önermelerde erkek öğrencilerin geleneksel bakış açısına sahip oldukları belirlenmiştir. Bu bulgular araştırma sonuçları ile benzerlik göstermektedir. Yine Ivechukwu'nun 2013 yılında yaptığı çalışmada araştırma bulgularımıza benzer şekilde kızların erkeklerden daha eşitlikçi erkeklerin ise daha geleneksel cinsiyet bakış açısına sahip oldukları belirlenmiştir (Ivechukwu 2013:28). Erkeklerin geleneksel toplumsal cinsiyet rollerine sahip olmalarının nedeni, geleneksel toplumsal cinsiyet rolünün kendi yararlarına olmasına ve bu durumun toplum tarafından destek görmesine bağlı olabilir (Vefikuluçay ve ark. 2007: 33).

Ülkemizde lise ve üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rolleriyle ilgili düşüncelerinin belirlenmesi amacıyla yapılan çalışmalara baktığımızda; çalışmamızdaki sonuçla uyumlu olarak kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin daha fazla eşitlikçi rollere sahip oldukları belirlenmiştir (Vefikuluçay ve ark. 2007: 33; Zeyneloğlu 2008: 81; Atış 2010: 55; Aylaz 2014).

Hemşirelik öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarının kız kardeş değişkenine göre dağılımına bakıldığında öğrencilerin kız kardeşe sahip olmalarının evlilikte cinsiyet rolü ve geleneksel cinsiyet rolü ve toplam ölçek puanı üzerinde anlamlı bir fark oluşturduğu saptanmıştır ancak eşitlikçi cinsiyet rolü, kadın cinsiyet rolü ve erkek cinsiyet rolü üzerinde kız kardeş varlığının öğrencilerin tutumları arasında anlamlı bir

fark olmadığı görülmüştür. Literatürde toplumsal cinsiyet rollerinin adölesanlar tarafından benimsenmesinde temel faktörün anne, baba ve kardeşler olduğu vurgulanmakta özellikle büyük kardeşlerin küçük kardeşleri için cinsiyetlerine uygun rol modeli oldukları belirtilmektedir (McHale ve ark. 2003; 125-148). Çocuğun hem cinsi olan büyük kardeşinin davranışları, çocuğun cinsiyetine uygun davranışlar kazanma sürecini desteklemektedir (Zeyneloğlu 2008: 13).

Araştırmada öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarını etkileyeceği düşünülen faktörlerden bir diğeri anne ve baba eğitim seviyesidir. Öğrencilerin toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarının anne eğitim seviyesi değişkenine göre dağılımı incelendiğinde; anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0.104$). Öğrencilerin toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarının baba eğitim seviyesi değişkenine göre dağılımı incelendiğinde ise; sadece eşitlikçi cinsiyet rolü ile baba eğitim seviyesi arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. Bu farklılık, sadece ilkököl ile lise grubu arasında ($p<0,001$) ortaya çıkmış olup, ilkököl ve ortaokul ($p=0,169$) ile ortaokul ve lise ($p=0,324$) gruplarının benzerlik gösterdiği saptanmıştır. Diğer dört boyut ve ölçek toplam puanı incelendiğinde; öğrencilerin toplumsal cinsiyet rolleri tutumları ile babalarının eğitim seviyesi arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür.

Literatüre bakıldığında Zeyneloğlu'nun 2008 yılında yaptığı çalışmada araştırma bulgularımıza benzer şekilde annesi okuryazar/okuryazar olmayan öğrencilerin TCRTÖ puan ortalamaları (106.37), annesinin öğrenim düzeyi ilköğretim (102.86) ile lise ve üzeri olan (101.42) öğrencilerin TCRTÖ puan ortalamalarından yüksek olarak saptanmıştır. Yapılan istatistiksel değerlendirmede, öğrencilerin annelerinin öğrenim düzeyine göre TCRTÖ puan ortalamaları arasındaki fark önemsiz bulunmuştur ($p>0.05$). Yine Zeyneloğlu'nun aynı çalışmasında araştırma bulgularımıza benzer şekilde öğrencilerin babalarının öğrenim düzeyi arttıkça TCRTÖ puan ortancalarının arttığı belirlenmiştir. Babasının öğrenim düzeyi lise ve üzeri olan öğrencilerin TCRTÖ puan ortancalarının (104.00), babasının öğrenim düzeyi ilköğretim olan öğrencilerden (101.00) yüksek olduğu belirlenmiştir. Yapılan istatistiksel değerlendirmede, öğrencilerin babalarının öğrenim düzeyine göre TCRTÖ puan ortancalarının dağılımı arasındaki fark istatistiksel olarak önemsiz bulunmuştur ($p>0.05$)(Zeyneloğlu 2008:13).

Ancak Atış'ın 2010 yılında ebe ve hemşirelik öğrencileriyle yaptığı çalışmada, birinci sınıf öğrencilerinden annesi eğitim almayanların TCRTÖ puan ortalamalarının annesi eğitim alanlardan düşük olduğu

saptanmıştır. Yapılan istatistiksel değerlendirmede, öğrencilerin annelerinin öğrenim düzeyine göre TCRTÖ puan ortalamaları arasındaki anlamlı fark bulunmuştur ($p>0.05$). Yine aynı çalışmada öğrencilerin babalarının eğitim düzeyi incelendiğinde anlamlı bir sonuç bulunmamıştır ($p>0.05$) (Atış 2010:59). Bu çalışma araştırma bulgularımızla benzerlik göstermemektedir.

Literatürde çocukların ebeveynlerinin öğrenim düzeyi arttıkça daha eşitlikçi tutumlara sahip oldukları belirtilmektedir. Çünkü eğitilmiş ve bilinçli anne babalar kız ve erkek çocuklarının, karşı cinsle özgü davranış ve ilgi alanlarına yönelmelerini daha kolay kabullenmektedirler (Zeyneloğlu 2008: 12). Sosyal öğrenme kuramına göre babanın cinsiyet rolü tutumları hem kız hem de erkek çocuğu etkilerken annelerin cinsiyet rolü tutumları ise özellikle kız çocuklarının toplumsal cinsiyet rolünü etkilediği vurgulanmaktadır. Bu durum araştırma sonuçlarına göre neden baba eğitim seviyesinin öğrencilerin toplumsal cinsiyet tutumlarıyla anlamlı ilişki içerisinde olduğunu açıklamaktadır (Zeyneloğlu 2008: 11; Kaya ve Uysal 2015:646).

Hemşirelik öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarının ailenin aylık geliri değişkenine göre dağılımına bakıldığında öğrencilerin ailelerinin aylık gelir miktarının evlilikte cinsiyet rolü ve ölçek puanı üzerinde anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır. Diğer alt boyutlarda ise ailelerinin aylık gelir miktarının öğrencilerin tutumları ile arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. Çıtak'ın 2008 yılında yaptığı çalışmasına göre katılımcılar sosyoekonomik düzeylerine göre karşılaştırıldıkların da kadının çalışmasına yönelik tutum bakımından anlamlı bir farklılık görülmüştür. Üst, orta-üst ve orta sosyoekonomik düzeye sahip katılımcıların orta-alt ve alt sosyoekonomik düzeye sahip olanlardan daha olumlu tutumlara sahip oldukları, ayrıca üst sosyoekonomik düzeye sahip katılımcıların orta sosyoekonomik düzeye sahip katılımcılardan daha olumlu tutumlara sahip oldukları görülmüştür (Çıtak 2008:124).

Literatüre bakıldığında sosyoekonomik düzeyi düşük olan ailelerde, kız çocuklarına bağımsızlık ve özgüven kazandırılması anlayışı olmadığı görülmektedir. Bu durum da alt sosyoekonomik düzeydeki özellikle kadın katılımcıların kadının çalışmasına yönelik olumsuz tutumlarını açıklayabilir (Çıtak 2008:125).

5. Sonuçlar ve Öneriler

Bu araştırmada yoğunluk olarak kız öğrenci popülasyonunun toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları belirlenmiştir. Bu nedenle toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarda cinsiyetler, sınıflar arası ve bölümler arası farklılığın belirlenebilmesi için kız ve erkek öğrencileri kapsayan çalışmaların planlanması önerilebilir.

Toplumsal cinsiyet konusunda hemşirelik öğrencilerine mezuniyet öncesinde farkındalık geliştirilmesi mesleki yaşamlarında bu konuda sorumluluk almalarında önem taşımaktadır. “Toplumsal Cinsiyet” kavramı hemşirelik eğitiminde (lisans eğitimi) dört yıllık eğitim ve öğretim süresince farklı derslerde parçalar halinde ya da eğitim müfredatına eklenmiş bir ders olarak verilmesi önerilebilir.

Eşitlikçi cinsiyet algısı oluşturmak için akran eğitimleri yapılarak üniversite öğrencilerinin farklı üniversite ve kurumlarda bu bilgileri birbirlerine aktarmaları desteklenmelidir.

Toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik kulüplerin ya da öğrenci topluluklarının kurulması ve bu tür etkinliklere erkek öğrencilerin katılımı desteklenmelidir.

Ebeveynlerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin görüşlerinin ve tutumlarının belirlenmesine yönelik çalışmalar planlanıp, uygulanmalıdır.

Ebeveynlerin toplumsal cinsiyet rollerine yönelik düzenlenecek eğitim programları ile bilinçlendirilerek; toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin farkındalık geliştirmeleri, eşitlikçi tutum ve bakış açısı kazanmaları sağlanmalıdır.

Toplumsal cinsiyet ile ilgili düzenlenen panellerle toplum tarafından biçimlendirilen geleneksel görüşlerinin farkına varılması sağlanmalı ve eşitlikçi bakış açısı kazandırılmalıdır. Uygar ve gelişmiş bir toplum olmanın en önemli göstergelerinden biri kadınlara verilen değerdir. Ülkemizin gelişmişlik düzeyini arttırmaya yönelik kadın sağlığını destekleyen projeler üretilmeli, toplumsal cinsiyet ayrımcılığını ortadan kaldırmayı amaçlayan girişimler planlanmalıdır.

Kaynaklar

Akın, Ayşe ve Simge Demirel (2003). "Toplumsal Cinsiyet Kavramı ve Sağlığa Etkileri". *C.Ü Tıp Fakültesi Dergisi* 25(4): 73-82.

- Atış, Filiz (2010). “*Ebelik/ Hemşirelik 1. ve 4. Sınıf Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumlarının Belirlenmesi*”. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Adana: Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Aylaz R, Güneş G, Uzun Ö, Ünal S (2014). “Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rolüne Yönelik Görüşleri”. *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*. 23(5): 183-190.
- Balkır, Zehra Gönül (2012). "Toplumsal Cinsiyet ve Toplumsal Cinsiyet Ayrımcılığı". TÜBAKKOM 1. Kadın Avukatlar Kurultayı. Ankara: Aydın Barosu Kadın Hukuku Komisyonu. 68-94.
- Çıtak, Aylin (2008). "*Kadınların Çalışmasına Yönelik Tutum: Cinsiyet, Cinsiyet Rolü ve Sosyo-Ekonomik Düzeye Göre Bir Karşılaştırma*". Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji (Sosyal Psikoloji) Anabilim Dalı .
- Dökmen, Zehra Yaşın (2010). Toplumsal Cinsiyet, Sosyal Psikolojik Açıklamalar. İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Giddens, Anthony (2008). *Sosyoloji*. Çev. H. Özel vd. İstanbul: Kırmızı Yayınları.
- Ivechukwu, Wictoria (2013). “Gender Role Attitudes Among Nigerian Students: Egalitarian or Traditional?”. Yayınlanmamış Lisans Tezi. Dublin: Submitted in partial fulfilment of the requirements of the Bachelor of Arts degree (Social Science specialization) at Dublin Business School : of Arts.
- Kurt, Abdurrahman (2016). "Dünden Bugüne Türkiye'nin Toplumsal Yapısı". *Dünden Bugüne Türk Ailesi*. Ed. M. Zencirkıran. Ankara: Dora Yayıncılık. 338.
- McHale, Susan. vd. (2003). "The family contexts Of Gender development İn Childhood and adolescence". *Social Development* 12(1): 125-148.
- Önder, Ömer R vd. (2013). “Bayram Sağlık Kurumları Yöneticiliği Bölümü Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları”. *Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi* 2 (123): 55-78.
- Öngen, Burcu ve Serpil Aytaç. "Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları ve Yaşam Değerleri İlişkisi". *Sosyoloji Konferansları* 48 (2013): 1-18.
- Kaya, F. Şule ve Veysel Uysal (2015). "Günümüzde Dindarlık ve Toplumsal Cinsiyet Rolü Algıları Üstüne Bir Araştırma". *Journal of International Social Research* 8(36): 646-662.

- Pınar, Gül vd. (2008). "Başkent Üniversitesi Öğrenci Yurdunda Kalan Gençlerin Toplumsal Cinsiyet Rol Kalıplarına İlişkin Tutumları". *Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Dergisi* 15(1): 47-57.
- Seçgin, Fadime ve Ayşegül Tural (2011). "Attitudes on Gender Roles of Primary School Teacher Candidates". *Education Sciences* 6(4): 2446-2458.
- T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (2008). "Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ulusal Eylem Planı 2008-2013" Ankara.
- Türmen, Tomris (2003). "Toplumsal cinsiyet ve kadın sağlığı." *Toplumsal Cinsiyet, Sağlık ve Kadın*. Ed. A. Akın. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi (HÜKSAM)Yayımları.
- Vefikuluçay, Duygu vd. (2007). "Kafkas Üniversitesi Son Sınıf Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Bakış Açıları". *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi* 14(2): 26-38.
- Vefikuluçay Yılmaz, Duygu vd. (2009). "Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Görüşleri". *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi* 6(1): 775-792.
- World Health Organization. 1998. Gender and health, Technical paper. Switzerland, pp. 5-20.
- Zeyneloğlu, Simge (2008). "Ankara'da Hemşirelik Öğrenimi Gören Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları". Yayımlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.